RAPORT

Mbi zbatimin e rekomandimeve sipas "Rezolutës së Kuvendit për Veprimtarinë e INSTAT 2023"

Rekomandimi nr.1. Pas përpunimit të të dhënave me cilësi dhe profesionalizëm të Censit të popullsisë dhe të banesave 2023, të publikojë brenda afateve të përcaktuara rezultatet përfundimtare të Censit, por edhe publikime të tjera gjeoreferenciale dhe me karakter social, sipas kalendarit të shpallur, të cilat do të shërbejnë si një bazë e fortë për planifikimin e politikave publike dhe do të ndihmojnë në zhvillimin e programeve që synojnë përmirësimin e jetës së qytetarëve.

Statusi: Realizuar

Publikimi i të dhënave të Censit të Popullsisë dhe Banesave, u realizua në Qershor 2024, sipas Kalendarit të Publikimeve, me botimin Rezultate kryesore të Censit të Popullsisë dhe Banesave, 2023 dhe në Tetor 2024 u realizua publikimi i rezultateve në nivel të detajuar rajonal, Qark/Bashki/Njësi Administrative (12 publikime të dedikuara për çdo qark).

INSTAT ka ndërtuar Geodata Hub që është platforma online e të Dhënave Gjeohapësinore, e cila ofron akses në informacionin statistikor dhe gjeohapësinor. Pjesë e kësaj platforme është edhe Web GIS, që ndihmon në analizimin, shkarkimin, ndarjen e të dhënave gjeohapësinore përmes internetit, si edhe vizualizimin e tyre me anë të komponentit gjeografik, pa pasur nevojë për programe të specializuara. Kjo platformë mundëson hartëzimin interaktiv, analizat hapësinore, duke e bërë më të lehtë për përdoruesit nga fusha të ndryshme qasjen dhe përdorimin e të dhënave të gjeoreferuara. Gjithashtu në këtë platformë janë publikuar të dhënat e Censit të Popullsisë dhe Banesave 2023.

Rekomandimi nr.2. Të ndërmarrë iniciativa që të përdorë të dhënat e Censit për të përditësuar platformën e SDG/OZHQ për të gjithë treguesit dhe nën treguesit, që tashmë janë pjesë e platformës.

Statusi: Në proces

Të dhënat e Censit janë një burim i konsiderueshëm informacioni për llogaritjen e treguesve për zhvillim të qëndrueshëm. Ky është objektiv me prioritet për INSTAT dhe një proces në vazhdimësi, pasi treguesit e popullsisë nga Cens duhet të kombinohen edhe me informacione nga burime të tjera informacioni.

Rekomandimi nr. 3. Të marrë masat e nevojshme për të bërë të mundur realizimin me cilësi dhe në kohë të Censit të Ekonomive Bujqësore në përputhje me acquis të BE-së dhe standardet ndërkombëtare, si dhe bazuar në vizionin dhe objektivat strategjike për kryerjen e tij.

Statusi: Në proces

Censi i Bujqësisë është një aktivitet madhor dhe me rëndësi të vecantë, për realizimin e së cilës kërkohet edhe bashkëpunimi me aktorë të tjerë në vend, të lidhur drejtëpërdejtë me fushën e Bujqësisë dhe Blektorisë. Për këtë aktivitet, INSTAT është në bashkëpunim të vazhdueshëm me Ministrinë e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, me të cilën ka nënshkruar edhe një Memorandum Bashkëpunimi, si dhe me aktorë të tjerë në vend. Grumbullimi i të dhënave kërkon një bazë popullsie (statistikore) cilësore, të rekomanduar edhe nga ekspertë të FAO dhe BE, për të cilën duhet të përdoren dataset i të dhënave nga censi i popullsisë, rregjistrat administrativë të MBZHR dhe Kadastrës. Bashkërendimi dhe bashkëfunksionimi cilësor dhe i unfikuar i këtyre dataseteve kërkon ekspertizë, e cila është në proces, si dhe platformë specifike për grumbullimin e të dhënave në terren. Ekspertët e INSTAT dhe të MBZHR, po bashkëpunojnë me asistencën teknike për përgatitjen statistikore të këtyre dataseteve. Jemi në diskutime me partnerët tanë evropianë për mbështetjen me ekspertizë dhe fonde. Nga situata e faktorëve të jashtëm, ky cens përkon edhe me zgjedhjet elektorale kombëtare, të cilat këtë vit kanë filluar përgatitjet më shpejt, për shkak të planifikimit. Me nisjen e një aktiviteti të tillë, nuk rekomandohet dhe lejohet organizimi i një censi, i cili kërkon përfshirjen edhe të aktorëve të tjerë për mbështetje administrative dhe logjistike. Në këto kushte, INSTAT vazhdon përgatitjet, ndërkohë që grumbullimi do të kryhet në një moment të përshtatshëm mbi një bazë cilësore statistikore dhe teknologjike, dhe situatë kombëtare.

Rekomandimi nr.4. Në kuadër të rritjes së sigurisë kibernetike, të marrë masat e nevojshme për përditësimin dhe përmirësimin e sistemeve hardëare dhe softëare të institucionit, si dhe të bashkëpunojë me AKCESK për të forcuar më tej sigurinë ndaj sulmeve të mundshme kibernetike dhe mbrojtjen e të dhënave statistikore, si dhe informacionit konfidencial.

Statusi: Realizuar

Pas sulmit kibernetik të ndodhur në fund Janar 2024, INSTAT në bashkëpunim me autoritetin shtetëror për sigurinë kibernetike në vend AKSK, AKSHI, Ministrinë e Financave dhe partnerët tanë, ka përmirësuar infrastrukturën teknologjike, për mbrojtje të informacionit statistikor nga sulmet e mundshme kibernetike. Gjithashtu, INSTAT po punon me institucionet përgjegjëse në vend dhe ato evropiane për ngritjen e kapaciteteve për menaxhimin e brendshëm të sigurisë së informacionit dhe sistemeve.

Rekomandimi nr.5. Në kuadër të transparencës dhe plotësimit më të mirë të nevojave të përdoruesve, të marrë masat e nevojshme për të bërë sa më shpejt aktive përgjatë 24 orëve faqen web të INSTAT.

Statusi: Realizuar

Pas situatës kritike të krijuar, INSTAT për arsye proceduriale të ringritjes së serverave, sistemit, migrimit të platformave në sistemet e reja, menaxhoi faqen e web me reduktim orar funksionimi dhe aksesi. Pas rivendosjes së sistemeve, faqja e INSTAT është në funksionim 24/7 dhe e aksesueshme nga çdo përdorues i brendshëm apo i jashtëm.

Rekomandimi nr.6. Për të përmirësuar transparencën dhe besueshmërinë e të dhënave tona kombëtare, të rrisë nivelin e transmetimit të të dhënave në Fondin Monetar Ndërkombëtar (FMN), duke ndjekur Standardin Special të Shpërndarjes së të Dhënave (Special Data Dissemination Standard-SDDS). Përmbushja e standardeve të SDDS-së do të rrisë më shumë transparencën dhe besueshmërinë e të dhënave, të cilat janë thelbësore për vendimarrje të informuar drejt nxitjes së rritjes ekonomike.

Statusi: Në proces

Në kuadër të vlerësimit të cilësisë dhe transparencës me institucionet ndërkombëtare, si FMN, Shqipëria momentalisht është anëtare e platformës (*Enhanced General Data Dissemination System (eGDDS)*, ku koordinator vendi është INSTAT, i cili koordinon punën me institucionet vendase si Banka e Shqipërisë dhe Ministria e Financave. Për të kaluar në platformën SDDS, kërkohen përpjekje nga të tre institucionet përgjegjëse për furnizimin me të dhëna të kësaj paltforme, si dhe prodhimin dhe sigurimin e të dhënave të reja dhe të përshtatura sipas kërkesave të kësaj platforme. Në bashkëpunim me këto institucione dhe FMN, Shqipëria ka dakortësuar të fillojë punën parapërgatitore me asistencë teknike të FMN, për të siguruar plotshmërinë e informacionit të kërkuar sipas standarteve të FMN. Ky është një hap i rëndësishëm, jo vetëm për transparencë raportimi, por edhe për vlerësimin e cilësisë së veprimtarisë ekonomike financiare të Shqipërisë, nëpërmjet shifrave.

Rekomandimi nr. 7. Në zbatim të objektivit strategjik për forcimin e Sistemit Kombëtar Statistikor, të luajë një rol pro aktiv duke komunikuar me institucionet publike të vendit për ngritjen e strukturave të dedikuara për statistikat zyrtare, duke i konsideruar ato si shumë të rëndësishme për burimet administrative të të dhënave, për planifikimin e politikave publike në zhvillimin dhe transformimin ekonomiko-social të vendit.

Statusi: Në proces

Në zbatim të këtij rekomandimi, INSTAT është fokusuar në dy drejtime: Forcimin e kapaciteteve të INSTAT-it për forcimin e rolit si koordinator i Sistemit Kombëtar Statistikor dhe forcimin e kapaciteteve të tjera prodhuese dhe furnizuese me të dhëna statistikore. Përsa i takon drejtimit të parë, INSTAT ka përgatitur strategjinë e zhvillimit të institucionit, ku një ndër objektivat është edhe forcimi i koordinimit. Gjithashtu, ka përgatitur strategjinë e trajnimit të stafit për rritjen e kapaciteteve profesionale dhe përmirësimin e infrastruktuurës së koordinimit, si sistemi për planifikim dhe monitorim. Kryerja e trajnimit të personave të identifikuar, nëpunës civilë të cilët janë të angazhuar në dhënien, përpunimin dhe prodhimin e të dhënave administrative, është fokusi i drejtimit të dytë. Në këtë mënyrë, INSTAT parashikon jo vetëm rritjen e ndërgjegjësimit të

institucioneve të tjera publike për pasurimin e të dhënave që disponojnë, por edhe për marrjen e masave në institucionet që përfaqësojnë për përgatitjen e një infrastrukture më të mirë të bazës së të dhënave administrative që të shërbejnë në mënyrë të përshtatshme për gjenerimin e statistikave cilësore.

Memorandumet e Bashkëpunimit që janë nënshkruar me institucionet publike për transmetimin e të dhënave administrative për qëllime statistikore është një aspekt tjetër që ndikon në zgjerimin e Sistemit Kombëtar Statistikor dhe forcimin e burimeve të të dhënave që ky sistem përdor.

Rekomandimi nr. 8. Të rrisë prodhimin dhe transmetimin e të dhënave në kohë dhe me cilësi të lartë për shpërndarje (publikim) nga Eurostat, si dhe të vërë në dispozicion të publikut të dhënat lidhur me statistikat financiare të qeverisë, siç theksohet edhe në progresraportin e KE-së.

Statusi: Në proces

Në shtator 2024, INSTAT publikoi serinë e rishikuar të Llogarive Kombëtare, për pesë vitet e fundit, duke i prodhuar ato në përputhje me standardet evropiane, (ESA 2010), në bashkëpunim me Bankën e Shqipërisë (BSH) dhe Ministrinë e Financave (MF). Ky rishikim i të dhënave përmbushi një nga rekomandimet e Progres Raportit për Shqipërinë (kapitulli 18, Statistikat), duke siguruar një transmetim të saktë dhe në kohë të statistikave në Eurostat. INSTAT është duke punuar për përgatitjen e serive të të dhënave, nga viti 1995, për të rritur përputhshmërinë dhe plotësimin e kërkesave për transmetimin e treguesve të Llogarive Kombëtare në Eurostat.

Një nga arritjet kryesore ka qenë gjithashtu edhe përgatitja e dokumenteve të nevojshme për zbatimin e NVE rev.2.1 (NACE rev 2.1) në versionin shqip të çertifikuar, duke përfshirë diskutimin dhe miratimin e projekt-vendimit, nga Komisioni Kombëtar i Nomenklaturave, përpara dërgimit në Këshillin e Ministrave. Ky akt ligjor është i rëndësishëm për përputhshmërinë e statistikave të Shqipërisë me standardet evropiane dhe për integrimin e vendit në Bashkimin Evropian, si dhe është planifikuar në kuadër të Procesit të Integrimit Evropian (PKIE).

Në dhjetor 2024, në kuadër edhe të PKIE, 2024-2026, INSTAT miratoi një udhëzim të ri, për krijimin e një kornize të përbashkët për statistikat sociale, për mbledhjen e të dhëna individuale mbi personat dhe njësitë ekonomike familjare. Ky udhëzim ka për qëllim të rrisë përputhshmërinë e statistikave sociale me aktet komunitare përkatëse (të drejtën e BE-së).

Në përputhje me Planin Vjetor dhe rekomandimet e Progres Raportit, në Dhjetor 2024 u publikuan edhe treguesit kryesorë mbi shpenzimet dhe personelin e angazhuar për aktivitetet e Kërkimit dhe Zhvillimit.

Rekomandimi nr. 9. Me gjithë përmirësimet e bëra, duhet të rrisë përpjekjet për të ulur numrin e punonjësve që largohen nga institucioni përmes, përmirësimit të procesit të rekrutimit, shpërblimit të punonjësve dhe trajnimit të tyre, krijimit të një ambienti konkurues, transparent për rritjen në detyrë të tyre, duke bërë të mundur krijimin e një stafi, i cili ka eksperiencën dhe profesionalizmin e nevojshëm për përballimin e sfidave me të cilat përballet institucioni.

Statusi: Në proces

Lidhur me rekomandimin për uljen e lëvizjes së punonjësve dhe përmirësimin e menaxhimit të burimeve njerëzore, INSTAT ka ndërmarrë disa masa konkrete për të adresuar këtë çështje duke angazhuar stafin në trajnime afatshkurtra dhe afatmesme, seminare, workshope, përfaqësim në grupe pune, task force, si brenda dhe jashtë vendit duke mundësuar promovimin e rritjes profesionale të tyre dhe krijimin dhe forcimin e bashkëpunimit në rrjet ndërkombëtar dhe marrjen e eksperiencave më të mira. Gjithashtu, INSTAT promovon pjesëmarrjen e stafit në konferenca ndërkombëtare, për një qasje akademike, pasi një pjesë e punonjësve prej 6 persona, janë studentë doktorature, por jo vetëm edhe punonjës të tjerë janë motivuar të marrin pjesë në këto konferenca.

Për vitin 2025 sipas kërkesës së INSTAT është miratuar një shtesë stafi prej 24 punonjësish në strukturën e institucionit për të përmbushur nevojat në rritje, lidhur me aktivitetet statistikore dhe për të rishpërndarë ngarkesën e punës në mënyrë më efektive, përmbushjes së detyrimeve statistikore kombëtare dhe ndërkombëtare, duke përmirësuar performancën e përgjithshme të institucionit. Kjo shtesë ka për qëllim jo vetëm përmirësimin e efikasitetit të punës, por edhe krijimin e një mjedisi më të qëndrueshëm profesional.

Një aspekt tjetër i rëndësishëm i motivimit për rritjen e pagave i adresuar nga INSTAT është edhe përgatitja e projekt-aktit normativ (VKM) për rritjen e pagave të punonjësve në fushën e IT-së, në rolin e tyre si prodhues dhe menaxhues të bazës së të dhënave shtetërore. Kjo masë ka për qëllim motivimin e tyre, rritjen e qëndrueshmërisë dhe reduktimin e lëvizshmërisë në këtë sektor strategjik për institucionin.

Rekomandimi nr. 10. Të hartojë dhe të zbatojë një strategji të dedikuar komunikimi për Censin e Ekonomive Bujqësore, e cila të ketë si synim rritjen e ndërgjegjësimit dhe evidentimin e rëndësisë së Censit për audiencën përkatëse.

Statusi: Në proces

Strategjia e komunikimit nuk është finalizuar ende,për hartimin dhe zbatimin e saj dhe deri tani, janë ndërmarrë hapat e mëposhtëm:

Draft-buxheti është përgatitur, duke përfshirë zërat kryesorë për aktivitetet që do të realizohen gjatë Censit të Ekonomive Bujqësore. Janë identifikuar audiencat kryesore dhe janë parashikuar kanalet dhe metodat që do të përdoren për komunikim. INSTAT po punon intensivisht për të siguruar mbështetje financiare nga donatorët ndërkombëtarë dhe partnerë të tjerë për të mundësuar zbatimin e këtij aktiviteti.

Rekomandimi nr. 11. Duke i konsideruar statistikat zyrtare si një të mirë publike në drejtim të prioriteteve kombëtare për zhvillim dhe integrim, të rrisë përpjekjet për zbatimin e metodave inovative dhe bashkëkohore në prodhimin dhe shpërndarjen e statistikave zyrtare, të intensifikojë përdorimin e teknologjisë së inovacionit në funksion të përmirësimit të proceseve të prodhimit statistikor, të integrimit të burime e të ndryshme të të dhënave dhe përmirësimit të përpunimit të

tyre, duke rritur përdorimin e të dhënave, që janë pjesë përbërëse e platformave të ndërveprimit qeveritar.

Statusi: Në proces

INSTAT, si institucioni koordinator i sistemit kombëtar statistikor dhe kryesor për prodhimin e statistikave zyrtare, ka intensifikuar përpjekjet për përfshirjen e metodave inovative jo vetëm në fushën e teknologjisë së informacionit dhe digjitalizimit, por edhe në zbatimin e metodave të avancuara për prodhimin e statistikave. Zëvendësimi i metodave tradicionale të grumbullimit të të dhënave me mjete digjitale si tabletë/laptopë/telefon dhe web-forms përfaqëson një hap të rëndësishëm drejt zbatimit të parimit kosto-efektivitet. Në këtë kontekst, gjatë vitit 2024 u përdorën 30 aplikacione për mbledhjen e të dhënave përmes metodave CAPI, CATI dhe CAWI. Gjithashtu, janë ndërmarrë hapa për përdorimin e software open source në disa faza të përpunimit të informacionit statistikor, si proceset e kampionimit dhe analizës së cilësisë së të dhënave.